

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Екологічне підприємництво»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Тривалість викладання	3-й семестр (5 та 6 чверть)
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Заняття	
лекції	розклад
практичні заняття	розклад
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2150>
Кафедра, що викладає Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Викладач:

Терехов Євген Володимирович

доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/terekhov/terekhov.php>

Е-пошта:

Terekhov.ye.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

Нині очевидним став тісний взаємозв'язок розвитку економіки зі змінами у навколишньому середовищі. Зростання масштабів економічної діяльності людей негативно впливає на екосистему, що призводить до поглиблення глобальної екологічної кризи. Особливу роль у зміні вектору розвитку як світової, так і регіональної економіки в напрямі екологізації відіграє екологічне підприємництво. Як показує аналіз розвитку екологічного бізнесу в розвинених країнах, екологічне підприємництво є дієвим механізмом вирішення багатьох екологічних проблем, які неможливо розв'язати за допомогою традиційних заборонних заходів.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування компетентностей для забезпечення ефективного управління природокористуванням суб'єктів господарювання на принципах захисту навколишнього природного середовища на інноваційній основі та переходу до циркулярної моделі обігу матеріально-речовинних ресурсів у процесах виробництва та споживання.

Завдання дисципліни: вивчення загальних умов розвитку екологічного підприємництва; формування знань і умінь, спрямованих на вибір еколого орієнтованих напрямів діяльності, власної ринкової ніші, отримання базових знань для побудови бізнес-моделей в різних галузях виробництва; розуміння сучасних екологічних проблем держави і світу, безперспективності технологічної ідеї розвитку й необхідності зміни її на екологічну, яка базується на розумінні єдності всього живого й неживого в глобальній системі гармонійного співвідношення і розвитку виробництва.

3. Результати навчання:

- Аналізувати досвід та прогнозувати можливості переходу суб'єктів господарювання до екологічно орієнтованих форм ведення бізнесу.
- Генерувати бізнес ідеї у сфері захисту навколишнього природного середовища.
- Знати підходи до оцінки наслідків підприємницької діяльності для навколишнього середовища.
- Комерціалізувати інноваційний продукт з поліпшеними екологічними характеристиками.
- Знати особливості організації екологічного підприємництва та забезпечення збуту його продукції.
- Знати принципи налагодження взаємодії бізнес-структур в рамках екологічного підприємництва.
- Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.
- Визначати засади організації підприємницької діяльності на принципах сталого розвитку.
- Планувати та оцінювати результати господарської діяльності за критеріями сталого розвитку.
- Аналізувати життєвий цикл еколого орієнтованої продукції та визначати її позицію на ринку.
- Оцінювати ризики підприємницької діяльності з позиції сталого розвитку.
- Оцінювати потенціал екологічного підприємництва та визначати перспективні напрями його розвитку.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ	
1	Тема 1. Поняття та оцінка рівня екологізації економіки. Поняття, зміст, цілі та завдання екологізації. Відмінність екологізації від природоохоронних заходів. Функції та принципи екологізації. Оцінка рівня екологізації. Історія розвитку процесів екологізації. Стан екологізації економіки в Україні.
2	Тема 2. Механізми екологізації економіки. Організаційно-економічний механізм екологізації. Поняття та зміст організаційно-економічного механізму екологізації. Еколого-економічні інструменти як елемент механізму екологізації. Форми еколого-економічних інструментів.
3	Тема 3. Механізми екологізації економіки. Відтворювальний механізм екологізації. Поняття та зміст відтворювального механізму екологізації. Екологізація попиту. Екологізація пропозиції. Екологізація людей і відтворення мотивів екологізації.

4	Тема 4. Екологізація виробництва. Структурна піраміда економіки в розрізі природно-продуктової вертикалі. Екологізація виробництва: принципи, напрями, результати.
5	Тема 5. Екологічне підприємництво. Сутність та головні риси екологічного підприємництва. Види екологічного підприємництва. Екологічно чисте виробництво в системі екологічного підприємництва.
6	Тема 6. Теорія та практика екологічного менеджменту. Поняття й ознаки екологічного менеджменту. Принципи, завдання та інструментарій екологічного менеджменту. Міжнародні стандарти екологічного менеджменту. Перспективи розвитку екологічного менеджменту в Україні. Взаємодія підприємств в рамках зеленого бізнесу.
7	Тема 7. Історія розвитку зеленого бізнесу. Передумови розвитку зеленого бізнесу. Зарубіжний досвід щодо розвитку зеленого бізнесу. Розвиток зеленого бізнесу в Україні. Розвиток «зеленого бізнесу» в контексті енергетичної та екологічної безпеки держави.
8	Тема 8. Бізнес та екологічна відповідальність. Концептуальні підходи до визначення поняття «зелений бізнес». Зелений офіс як початок «зеленого бізнесу». Екосистемний перехід до органічного господарства. Системи екологічного управління.
9	Тема 9. Аналіз макро- і мікро середовища діяльності «зелених» підприємств. Досвід функціонування зеленого бізнесу на прикладі енергозберігаючих рішень для будівель. Зелений туризм – пріоритетна сфера сталого розвитку малого бізнесу в Україні як складова євроінтеграційних процесів. Оцінка ефективності екологічного підприємства в Україні. Життєвий цикл екологічної продукції як потенціал нових ринкових ніш.
10	Тема 10. Форми організації зеленого бізнесу. Організація та ефективність зеленого офісу на підприємстві. Екологічне підприємництво: сутність та особливості розвитку в Україні. Тенденції і проблеми зеленого бізнесу в Україні. Практичні напрямки для впровадження зеленого бізнесу в Україні.
11	Тема 11. Розбудова потенціалу екологічного підприємництва. Попит, пропозиції та переваги розбудови зеленого організаційного потенціалу. Створення умов для зеленого бізнесу. Агрolandшафти як основа зеленого бізнесу в Україні. Споживча кооперація як механізм управління зеленим бізнесом.
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
1	Аналіз основних показників діяльності суб'єктів екологічного підприємництва в Україні та ЄС.
2	Обговорення прикладів застосування інновацій у практиці екологічного підприємництва.
3	Обговорення стану підприємницького середовища на ринку екологічних товарів та послуг.
4	Ідентифікація основних підприємницьких ризиків у сфері екологічного підприємництва.
5	Генерація підприємницьких ідей для розвитку зеленого бізнесу в Україні.
6	Аналіз окремих напрямів розвитку екологічного підприємництва в Україні.
7	Визначення показників екологізації товарів та послуг.
8	Оцінка ефективності екологічного підприємництва.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти

(student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з тестування за лекційною частиною та індивідуального завдання на практичних складатиме не менше 60 балів з максимально можливих 100 балів. Оцінка з поточного оцінювання визначається як середнє від оцінок: 1) тестування за лекційною частиною на останньому навчальному тижні кожної чверті; 2) індивідуальне завдання на практичних заняттях. Індивідуальне завдання оцінюється експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені Національною рамкою кваліфікації (НРК) для бакалаврського рівня вищої освіти.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:

Підсумкове оцінювання – тест (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку). Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

Для ліквідації академічної заборгованості з дисципліни після формального завершення сесії, студент має право на підсумкове оцінювання в форматі письмової роботи, яка складається з відповідей на два запитання. Така робота експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Рівень, рейтингова шкала	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, 90–100, відмінно	Студент має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати	Студент самостійно розв’язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та

	проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	індивідуальних робіт студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 82-89; 74-81; дуже добре, добре	Студент знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Студент самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 64-73, 60-63 задовільно, посередньо	Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Студент може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 0-59, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу,	Студент знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

	з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	
--	--	--

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://cutt.ly/IBesJEc>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з оцінки знань за дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.4. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Гацька Л. П., Харченко Т. Б., Сагайдак Ю. А., Мурована Т. О. Основи «зеленої» економіки : навчальний посібник / Гацька Л. П., Харченко Т. Б., Сагайдак Ю. А., Мурована Т. О. – К. : Освіта України, 2019. – 271 с.

2. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія / Ю.В. Дзяди́кевич та ін. Тернопіль: Астон, 2016. 392 с. <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21952/1/Monografiya.pdf>.
3. Жарова Л.В. Какутич Є.Ю., Хлобистов Є.В. Екологічне підприємництво та екологізація підприємництва: теорія, організація, управління: монографія. [за ред. акад. Б.М. Данилишина]. Суми: ТОВ “ВТД “Університетська книга”, 2015. 240 с.
4. Мельник Л.Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 463 с. file:///C:/Users/HP/Downloads/Green_economy_Melnyk_texbook.pdf.
5. Марушевський Г., Хікман Д. «Зелений бізнес» для малих і середніх підприємств: посібник.; Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2017. – 50с. <https://bc.biz.mk.ua/wp-content/uploads/2021/04/ZELENYJ-biznes-dlia-MSP.pdf>.
6. Чала В.С., Орловська Ю.В., Глущенко А.В. Європейські практики інвестування зеленого будівництва: Підручник Д.: ПДАБА. 2023. – 148 с. <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/02/pidruchnyk-YEPZB.pdf>
7. Хвостіна І.М. Яськевич Т.Б. Організаційно-економічний механізм екологізації виробництва: методичні вказівки для самостійної роботи. Івано- Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. 74 с.
8. Muo, I. ., & Azeez, A. A. (2019). Green entrepreneurship: literature review and agenda for future research. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 7(2). <https://doi.org/10.37335/ijek.v7i2.90>.

Додаткові

1. Терехов Є. В., Шаповал В. А., Літвінов Ю. І. Ресурсний менеджмент індустріальних регіонів (Resource management of industrial regions). *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. №2 (74). С. 145-153. Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/74.145>.
2. Вагонова О.Г., Романюк Н.М., Шаповал В.А., Терехов Є.В., Гаржа М.С. (2024) Трансформація бізнесу через управління змінами та ресурсами в контексті сталого розвитку з мінімізацією ризиків, *Агросвіт*, №19, 28-38, DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.19.28>.
3. Вагонова О. Г., Тимошенко Л. В., Чорнобаєв В. В., Терехов Є. В., Госалов Ю. С. (2024) Зовнішня торгівля органічною продукцією в контексті сталого розвитку, *Економічний вісник Дніпровської політехніки*, №2(86), 106-115, DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/86.106>.
4. Terekhov, Y., & Utvinov, Y. (2021). Management of quality formation and monetary assessment of technogeneous lands in conditions of implementation of land-saving technologies of development of deposits. *World of Mining-Surface and Underground*, 73(3), 154-159.